

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ

У Конституції України закріплено загальний демократичний принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову, встановлено гарантії незалежного правосуддя і недоторканності суддів, визначено основні напрями реформування судово-правової системи й засади судочинства.

Не менш складною є проблема формування суддівського корпусу. Безперечно, що в існуючій судовій системі суддя є центральною, головною фігурою у здійсненні судочинства, носієм судової влади в державі. Саме йому згідно з Конституцією України надані повноваження здійснювати правосуддя, ухвалювати і проголошувати іменем держави судові рішення, які є обов'язковими для виконання на всій території України.

У сучасних умовах діяльність судової влади, її ефективність є фундаментальним завданням сталого демократичного розвитку держави. Всі процеси державного регулювання певною мірою знаходяться в постійній взаємодії із суддівським корпусом. Завдання судової гілки влади полягає не лише у здійсненні правосуддя та конституційному нагляді, але й у постійних узгоджених діях з іншими органами влади по вдосконаленню правових інструментів, що регулюють діяльність суддівського корпусу [1].

Від того, наскільки суддя є професійним, здатним кваліфіковано, сумлінно й неупереджено здійснювати правосуддя, наскільки він спроможний захистити права і свободи громадян, юридичних осіб, інтереси держави, які його моральні якості, залежить авторитет судової влади в суспільстві та авторитет нашої держави в світі [2].

Відповідно до статей 52, 53 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддею є громадянин України, який відповідно до Конституції України та цього Закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду в одному з судів України і здійснює правосуддя на професійній основі. Судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді. Судді гарантується перебування на посаді судді до досягнення ним шістдесяти п'яти років, крім випадків звільнення судді з посади або припинення його повноважень відповідно до Конституції України та цього Закону [3].

В контексті проведення судової реформи щодо формування

суддівського корпусу важливі зміни внесено до Конституції України щодо порядку призначення (обрання) на посаду судді. Раніше перше призначення на посаду професійного судді строком на 5 років здійснювалося Президентом України. Всі інші судді, крім суддів Конституційного Суду України, обиралися Верховною Радою України безстроково, в порядку, встановленому законом (ст. 128 Конституції України). Тепер порядок призначення на посаду судді істотно спрощено й наближено до європейських стандартів. Відповідно до ст. 128 Конституції призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя у встановленому законом порядку. Таке призначення здійснюється, як правило, за конкурсом. Що стосується Голови Верховного Суду, то він, як і раніше, обирається на посаду та звільняється з посади шляхом таємного голосування Пленумом Верховного Суду в порядку, встановленому законом.

Так, в умовах проведення судової реформи Указом Президента України «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки» було схвалено план дій щодо реформування системи судочинства. Даною Стратегією визначено пріоритети реформування системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципу верховенства права та забезпечення функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейським цінностям та стандартам захисту прав людини. Позитивними зрушеннями в реформуванні системи правосуддя, безперечно, слід вважати часткове позбавлення політичного впливу на формування судового корпусу.

Проте, проблемними питаннями залишається сьогодні катастрофічна нестача суддів. Так, в українських судах першої інстанції приблизно не вистачає 1400-1500 суддів. Це призводить до перевантаження діючих суддів, погіршення якості розгляду справ, затягування строків розгляду справ, і як наслідок – обмеження доступу громадян до правосуддя. Станом на жовтень 2019 року на Буковині в судах загальної юрисдикції, де передбачено 100 посад суддів, з повноваженнями працюють 68 суддів, у 10 суддів закінчилися повноваження, не заповнено 22 посади судді. Тобто, фактично щодо 32% від наявних за штатом посад суддів не прийнято рішення[4].

Дефіцит кадрів зумовлений наразі такими чинниками, як перезапуск Вищої кваліфікаційної комісії суддів, яка досі не працює, «церемоніальна функція Президента щодо призначення на посаду суддів», оскільки є факти безпідставного не видання указів Президентом протягом значного терміну, безпідставного та без відповідних пояснень повернення з Адміністрації Президента України матеріалів подань Вищої ради правосуддя щодо призначення суддів.

Література

1. LexInform. Юридичні новини України. URL: <https://lexinform.com.ua/>
2. Верховний суд України. URL: <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf>
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 чер. 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
4. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 жовт. 2019 р., м. Чернівці. С. 24-27.

УДК 347.9 (043.2)

Гапонюк А.Л., керівник,
ГО «Авангард Аяксів Атторнея», м. Вінниця, Україна
Мельничук І.С., здобувач вищої освіти,
другий (магістерський) рівень,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Судова система є однією з основних ланок держави, без якої неможливе повноцінне функціонування країни загалом. Будуючи демократичну державу, першочергово потрібно налагодити всю систему державних органів, зокрема й судову, яка, в свою чергу, виступає захистом демократії, прав людей та забезпечує справедливість у суспільстві. Незважаючи на зміни та реформи, які відбувалися в судовій сфері з початку створення України, без прогалин, на жаль, не обходиться і до сьогодні.

Основним напрямом, над яким слід працювати – це встановлення довіри населення до судової системи. Існує низка причин, яка знижує рівень довіри, серед яких: високий рівень корупції, політичний тиск на судову систему з боку державних органів, перевантаження судів та ін. Вирішення даної проблеми, в першу чергу, пов'язане з покращенням якості кадрів судової влади. Нові підходи щодо формування суддівського корпусу було б позитивним аспектом в розвитку судової гілки. Серед науковців шириться думка про те, щоб судді обирались безпосередньо народом і це, на нашу думку, було б доцільним.

В умовах модернізації ефективність судової влади є глобальним завданням для розвитку демократизму в державі. Будь-які процеси державного регулювання в певній мірі відбуваються у взаємодії з судовою системою. Важливо налагодити зв'язок суддів з іншими органами влади, які регулюють діяльність суддівського корпусу. Тому кожна держава в світі приділяє увагу не лише створенню вдалих законів, а й налагодженню ефективної й незалежної роботи суддівського корпусу, представники якого застосовуватимуть ці закони на практиці. Суддя займає чільне місце